

Drechtsteden

Bestuursakkoord Drechtsteden Maritieme Topregio

Inleiding

De Drechtsteden maken deel uit van het stedelijke en economische netwerk van de Zuidelijke Randstad en zijn daarbinnen met bijna 300.000 inwoners de derde agglomeratie. De regio is de schakel tussen de Zuidelijke Randstad, Noord-Brabant en Antwerpen, maar ook oostwaarts richting Duitsland.

De gunstige ligging, de goede bereikbaarheid, het sterke maritieme profiel en fundament en de aanwezigheid van een aantal internationale spelers als Boskalis, Royal IHC en Damen Shipyard alsmede een hoge concentratie aan MKB, bieden de Drechtsteden voor de toekomst een goede uitgangspositie. Desondanks blijven de Drechtsteden op meerdere terreinen achter bij vergelijkbare regio's in Nederland. Dat geldt overigens voor de gehele Zuidelijke Randstad. De agglomeratiekracht wordt onvoldoende benut. De OESO heeft dat onlangs nog in haar rapport bevestigd. Tegelijkertijd zorgen maatschappelijke opgaven zoals demografische ontwikkelingen, klimaatverandering, de nieuwe economie en hernieuwde aandacht voor de steden voor nieuwe uitdagingen.

Ambitie

De Drechtsteden hebben de ambitie om maritieme topregio te blijven. De Drechtsteden en de provincie Zuid-Holland willen burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties beter in staat stellen om de kansen te pakken en zo de Drechtsteden vitaler en sterker te maken. Voortbouwend op een perspectiefrijke uitgangspositie gaat het er nu om om door te pakken en de (sociaal-) economische positie van de Drechtsteden te verstevigen. Dit gaan de provincie en regio doen met afspraken over de realisatie van een aantal gezamenlijke doelen.

Succes kan worden bereikt als deze doelen in de domeinen economie, energie, wonen, bereikbaarheid en ruimte in samenhang worden opgepakt. Ook zal er meer over de geografische en bestuurlijke grenzen heen moeten worden samengewerkt met andere overheden, regio's en private partners. Uitgangspunt is dat de Drechtsteden van betekenis zijn voor de groei en welvaart van Zuid-Holland en andersom. De Drechtsteden zijn het centrum van Zuid-Holland Zuid en de schakel tussen Rotterdam en Breda-Antwerpen. Het is dus ook in het belang van de Rotterdamse regio, de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, de Hoekse Waard en West-Brabant dat de Drechtsteden een vitale regio vormen.

Opgaven

Het maritieme cluster is drager van de economische kracht van de Drechtsteden en geeft de regio haar (economische) identiteit. Een vitaal maritiem cluster is randvoorwaarde voor het verder realiseren van de Maritieme Topregio Drechtsteden. Centraal staat daarom het versterken van het maritieme cluster van bedrijven, opleidingen en R&D faciliteiten. Dit cluster, waar de Drechtsteden onderdeel van uitmaken, strekt zich uit van de Nieuwe Waterweg tot aan Gorinchem, een gebied waar het Haven Industrieel Complex van Zuid-Holland zich bevindt. Het Haven Industrieel Complex en het maritieme cluster bevinden zich in transitie en moeten zich gaan heroriënteren op nieuwe (internationale) economische en maatschappelijke uitdagingen. Het maritieme cluster maar ook de samenwerkende overheden hebben een gezamenlijk belang om het vestigingsklimaat (in brede zin opgevat) aan te passen aan de nieuwe eisen die deze uitdagingen stellen. Die kunnen liggen op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt, innovatie en R&D faciliteiten, effectiever instrumentarium, bereikbaarheid, de aansluiting op transportcorridors en ruimtelijke kwaliteit.

Voor de doorgroei van het economisch potentieel van de regio is vakkennis essentieel en de behoefte aan hoger opgeleide medewerkers groeit. Toenemende toepassing van technologische ontwikkelingen zoals robotisering zorgt ervoor dat functies en vaardigheden veranderen en de vraag naar gekwalificeerd technisch personeel groter zal worden. Goede vakmensen zijn steeds moeilijker te vinden. Een belangrijke opgave ligt in het beter faciliteren van opleidingsfaciliteiten en de aansluiting op de behoefte in het bedrijfsleven. Het ontbreken van technisch HBO in de Drechtsteden bemoeilijkt mede deze transformatieopgave. Tegelijkertijd mag wel meer worden gezien dat de (maritieme) maakindustrie van tegenwoordig een schone, innovatieve en uitdagende sector is met volop kansen voor een boeiende baan en carrière. Een tweede belangrijke opgave ligt in een goede communicatie over en promotie van de kansen en (innovatieve) uitdagingen in deze sector. Naast focus op de bovenkant van de arbeidsmarkt is inzet op de onderkant nodig. Er dreigt een mismatch te ontstaan tussen personeel met een kwalificatie van maximaal MBO-2 en de toenemende vraag naar minimaal MBO-3 of -4 en hoger gekwalificeerd technisch personeel. Een forse inzet op omscholing van lager geschoold personeel en toeleiding naar banen in de nieuwe economie is noodzakelijk. Dit niet alleen om te kunnen voorzien in de behoefte aan gekwalificeerd personeel, maar ook om te voorkomen dat grote groepen met lagere opleidingskwalificaties aan de onderkant van de arbeidsmarkt terecht komen.

De Duurzaamheidsfabriek is een prachtig voorbeeld van samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven. Tegelijk zien we de vraag in de Drechtsteden naar meer ruimte waar bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden kunnen samenkomen om kennis en kunde met elkaar te delen en toepasbaar en toegankelijk te maken (fieldlabs). Plekken die leiden tot innovaties en nieuwe (cross-sectorale) toepassingen van innovaties. Zo leent de regio zich per uitstek voor showcases waarbij de waterveiligheidsopgaven en innovaties samenkomen.

De energietransitie is een maatschappelijke en economische ontwikkeling die alle energiegebruikers in de Drechtsteden zal raken, en die kansrijke perspectieven biedt voor creatieve ondernemers. De omslag wordt de komende decennia gemaakt. De Drechtsteden zullen hierop moeten anticiperen en moeten faciliteren.

Een parallelle opgave is het creëren van aantrekkelijke woonmilieus, enerzijds voor de doorstroming en het behoud van de huidige bewoners en anderzijds om nieuwe bewoners, vooral die met vakkennis, te verleiden zich in de regio te vestigen. De huidige woningvoorraad is over het algemeen van goede kwaliteit maar het aanbod is ook verouderd en te eenzijdig. De unieke kwaliteiten van de historische binnenstad van Dordrecht en de rivieroeveren in bijvoorbeeld Zwijndrecht en Hendrik-Ido-Ambacht bieden uitstekende kansen om kwalitatief onderscheidende stedelijke woonmilieus toe te voegen.

De stevige opgave in de Drechtsteden op het gebied van waterveiligheid biedt eveneens kansen om technisch innovatieve oplossingen vanuit de sterke waterbouwsector te koppelen aan ruimtelijke oplossingen die de woon- en leefkwaliteit kunnen versterken. Voor de waterbouwsector is dit een uitgelezen kans om in de eigen Drechtsteden te laten zien waartoe zij in staat is (showcases).

De Drechtsteden zijn via weg, water en spoor goed bereikbaar en zijn het scharnierpunt tussen mainport en achterland. Dat heeft als keerzijde dat inwoners in de Drechtsteden veiligheidsrisico's en overlast ervaren. En door milieubeperkingen worden kansrijke ontwikkelingen tegengehouden die de (woon-) aantrekkelijkheid substantieel zouden kunnen verbeteren. Er valt daarom veel te winnen als er op het gebied van de externe veiligheid en leefbaarheid, waaronder verkeersdruk, verbeteringen kunnen worden gerealiseerd.

Naast goede fysieke verbindingen zijn goede relaties met andere steden en regio's essentieel om samen als één krachtige eenheid te kunnen optreden en om van elkaars complementaire kwaliteiten en voorzieningen gebruik te kunnen maken. Burgers en bedrijven in de Drechtsteden maken steeds veelvuldiger gebruik van voorzieningen in andere steden en onderhouden wijdvertakte relevante netwerken

buiten de eigen regio. Dat is niet eenrichtingverkeer, maar wederzijds. De kwaliteit en robuustheid van de verbindingen met die gebieden - het daily urban system - moet gewaarborgd worden om de groeiende interactie te faciliteren. De Drechtsteden zullen zich nu dan ook meer dan ooit moeten afvragen hoe zij en andere nabije regio's elkaar kunnen versterken. Daarvoor is in de Drechtsteden besef nodig van wat nodig is om ook in de toekomst een goed functionerende regio te kunnen zijn.

Samenwerkingsagenda

Nieuwe samenwerkingen en slimme benutting van bestaande samenwerkingen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de aanpak van de opgaven in de Drechtsteden.

Binnen de Zuidelijke Randstad wordt al intensief samengewerkt op het gebied van arbeidsmarkt en de investeringsagenda. Wij delen immers de Economische Programmaraad Zuidvleugel en Innovation Quarter. Dergelijke bestaande instrumenten zetten we ook in om dit bestuursakkoord te realiseren.

Ook samenwerking met andere regio's biedt goede kansen. In de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) wordt bijvoorbeeld net als in de Drechtsteden gewerkt aan de doorontwikkeling van sociaal-economische kracht. Recentelijk heeft het OESO-rapport nog eens duidelijk gemaakt dat er veel is te winnen als de samenwerking binnen de MRDH en met andere regio's en de provincie sterker wordt op het terrein van economie en bereikbaarheid.

In de komende tijd is veel actie nodig is om ervoor te zorgen dat de Drechtsteden in de toekomst als een stevige regio kan blijven functioneren en volop de kansen benut. Onlangs is dat nog bevestigd in de in opdracht van de Drechtsteden door oud Commissaris van de Koning de heer Jansen geschreven sociaal-economische analyse 'Zichtbaar Samen Maritiem'. Het bestuursakkoord is er om dit waar te maken met goede afspraken tussen de Drechtsteden en de provincie Zuid-Holland.

Op vijf thema's komen de rol en taak van provincie en Drechtsteden samen en kunnen wij elkaar versterken. Deze thema's moeten elkaar onderling ook versterken:

- Kennis en innovatie voor een nieuwe economie
- Energietransitie
- Woonkwaliteit en bereikbaarheid
- Slim ruimtegebruik en ruimtelijke kwaliteit
- Interregionaal netwerk

Wij hebben deze thema's uitgewerkt in elf concrete afspraken. De thema's en afspraken sluiten aan bij het provinciale Hoofdlijnenakkoord, het Regionaal Meerjarenprogramma van de Drechtsteden en de gezamenlijke ambitie. De afspraken worden bij voorkeur binnen de bestuursperiode van provincie en gemeenten afgerond. Het bestuursakkoord heeft een looptijd tot 1 januari 2020.

Met de samenwerking op deze vijf thema's en elf afspraken willen wij een stevige inhoudelijke start maken om de regio te versterken en te positioneren binnen het netwerk van de Zuidelijke Randstad. Er is mede gebruik gemaakt van de pre-verkenning, die in het kader van de Toekomstagenda van de Visie Ruimte en Mobiliteit van de provincie wordt uitgevoerd. De verkenning zelf zal eind 2016 worden opgeleverd en wordt door Drechtsteden en provincie in het ambtelijk domein uitgevoerd. De uitkomsten zullen worden benut als input voor de verdere uitwerking van de afspraken in dit Bestuursakkoord.

In de komende periode gaan we de samenwerking op de thema's handen en voeten geven. Daarbij benutten wij nadrukkelijk bestaande verbindingen met burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de Drechtsteden en de energie die daar aanwezig is. Wij trekken gezamenlijk op richting Den Haag en Brussel en benutten elkaars relatienetwerken (bijv. handelsmissies) om de maritieme topregio verder te realiseren.

Het bestuursakkoord is gesloten tussen het Drechtstedenbestuur en Gedeputeerde Staten. In de bijlage zijn aan elke afspraak één of meerdere concrete activiteiten gekoppeld, die bijdragen aan de realisatie van de ambitie. Voor elk activiteit is in principe één partij primair verantwoordelijk. Voor de realisatie van het Bestuursakkoord zullen de provincie en Drechtsteden bestuurlijk en ambtelijk nauw samenwerken. De inzet van bevoegdheden en instrumenten is afhankelijk van de aanwezigheid van een wettelijke basis en de beschikbaarheid van middelen. Soms zal het aanwenden van bestuurlijke of ambtelijke inzet en netwerken volstaan om resultaten te boeken. Waar het de bevoegdheid van andere bestuursorganen raakt, gaan wij met hen in gesprek en zullen aan hen voorstellen worden gepresenteerd.

De samenwerking tussen de Drechtsteden en Gedeputeerde Staten wordt periodiek besproken in een kernteam bestaande uit gedeputeerden Bom en Vermeulen en portefeuillehouders Korteland en Tanis. Als wij door aanpassing van afspraken aan veranderende omstandigheden succesvoller kunnen zijn, zullen zij daartoe wijzigingen voorstellen. Na twee jaar volgt een tussentijdse evaluatie op proces, inhoud en bereikt resultaat.

Afkortingen:

AV = Alblasserwaard Vijfheerenlanden
BAR = Barendrecht, Albrandswaard, Ridderkerk
BO = bestuurlijk overleg
DAV concessie = Drechtsteden, Alblasserwaard en Vijfheerenlanden concessie openbaar vervoer
DS = Drechtsteden
DZF = Duurzaamheidsfabriek
HBO = hoger beroepsonderwijs
IC = intercity
IenM = Ministerie van Infrastructuur en Milieu
IPO = Interprovinciaal overleg
IQ = InnovationQuarter
MBO = middelbaar beroepsonderwijs
MIRT = Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MIT = midden en kleinbedrijf innovatiestimulering regio en topsectoren
MKB = midden- en kleinbedrijf
MRDH = Metropoolregio Rotterdam Den Haag
NS = Nederlandse Spoorwegen
OESO = Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OV = openbaar vervoer
PA = public affairs
PHS = Programma Hoogfrequent Spoorvervoer
PoHo = portefeuillehoudersoverleg
PZH = Provincie Zuid-Holland
R&D = research and development
RO = Ruimtelijke Ontwikkeling
RoBel = Rotterdam-België spoorlijn
UvW = Unie van Waterschappen
VeZA = (spoor)Verbinding Zeeland Antwerpen
VNG = Vereniging Nederlandse Gemeenten
VRM = Visie Ruimte en Mobiliteit

Samenwerkingsafspraken

Kennis en innovatie voor de nieuwe economie

1. **Gezamenlijke innovatiestrategie met focus op cluster en hotspots van de maritieme en maritiem gerelateerde maakindustrie:** Wij nemen gezamenlijk initiatief in het steviger benutten, binnen de Maritieme Delta van het innovatiepotentieel door stimulering van de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheid. We stemmen de inzet op de agenda van Europa samen af.
2. **Ontwikkeling vraaggericht bedrijventerreinstrategie:** Wij zetten in op de doorontwikkeling van bedrijventerreinen vanuit de behoefte van bedrijven met gebalanceerde aandacht voor behoud van de basiskwaliteit en de versterking van het ondernemersklimaat.
3. **Relatie economie-arbeidsmarkt-onderwijs / duurzame werkgelegenheid:** Wij zetten in op een betere aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt én op het behouden c.q. groeien van (duurzame) werkgelegenheid.

Energietransitie

4. **Regionaal energieakkoord:** Wij sluiten een regionaal energieakkoord om de dynamiek op gang te brengen in de samenleving die nodig is voor de energietransitie, waarbij bijzondere aandacht is voor de maritieme sector en binnenvaart.

Woonkwaliteit en bereikbaarheid

5. **Aantrekkelijker woonklimaat:** Wij werken samen aan een gedragen en bij de ambities voor de regio passende (geactualiseerde) Woonvisie die als basis dient voor afspraken over verstedelijking en de toepassing van de ladder voor duurzame verstedelijking.
6. **Externe veiligheid en leefbaarheid in relatie tot bereikbaarheid:** Wij trekken samen op om de leefomgevingskwaliteit inclusief externe veiligheid te verbeteren, het verkeer door te laten stromen en de ontwikkelmogelijkheden te vergroten. Het gaat om verbetering van de veiligheidssituatie rondom het spoor in de Drechtsteden en voor het autoverkeer de ontwikkeling van een robuuste duurzame Drechttring, A15, A16 en een toekomstperspectief voor de corridor tussen de Randstad en het zuiden.
7. **Openbaar vervoer:** Wij werken samen aan de doorontwikkeling van het lijnennet, de haltes en het materieel van de Waterbus en aan een optimale en innovatieve invulling van de nieuwe DAV-concessie. Ook komt er een gezamenlijke visie voor de aansluiting van de Drechtsteden op het hoofdtrainnet en voor versterking van positie en functioneren van het stationsgebied Dordrecht Centraal.
8. **Logistiek:** Wij stellen samen met partners in het bedrijfsleven en kennisinstellingen een Agenda Duurzame Logistiek op mede in het kader van de Topsector Logistiek.

Slim ruimtegebruik en ruimtelijke kwaliteit

9. **Ruimtelijke kwaliteit:** Wij willen op meer unieke plekken in de Drechtsteden ontwikkelingen in gang zetten die kwaliteit toevoegen en de leefbaarheid vergroten. Daarom steunen we Dordrecht in het ontwikkelen van station Dordrecht Centraal als vliegwiel door de verbinding tussen Krispijn en de Schil/Binnenstad te verbeteren.
10. **Water:** Wij werken samen aan de uitwerking van de MIRT-opgave Waterveiligheid Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en de MIRT-ambitie voor het Eiland van Dordrecht.

Interregionaal netwerk

11. **Relatie Drechtsteden – andere regio's:** De ontwikkeling van een strategie voor de versterking van de maritieme sector vindt plaats met het netwerk van de 'Maritime Delta'. De ontwikkeling van de Maritieme Topregio Drechtsteden maakt tevens onderdeel uit van de Investeringsagenda Zuidelijke Randstad. Wij gaan het gesprek aan met andere regio's over de wijze waarop regio's elkaar verder kunnen versterken en kunnen profiteren van elkaars nabijheid.

Ondertekend op dinsdag 24 mei 2016 te Papendrecht,

Namens Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid Holland:

Gedeputeerde ruimtelijke ordening en wonen, economie en innovatie, luchtvaart en grondzaken van de provincie Zuid-Holland

A.W. Bom-Lemstra

Gedeputeerde verkeer en vervoer, vervoersautoriteit en Metropoolregio Rotterdam Den Haag, communicatie en vergunningverlening van de provincie Zuid-Holland

F. Vermeulen

Namens het Drechtstedenbestuur:

Portefeuillehouder economie, economische profilering en acquisitie van het Drechtstedenbestuur

R.T.A. Korteland

Portefeuillehouder ruimtelijke economische ontwikkeling, wonen, bereikbaarheid en ondernemerschap van het Drechtstedenbestuur

J.P. Tanis

BIJLAGE

Deze bijlage geeft inzicht in de verschillende initiatieven die concreet worden gemaakt zodat duidelijk wordt welke producten worden afgesproken en wanneer deze worden opgeleverd. Ook wordt dan een eerste indicatie van de kosten onderbouwd ten behoeve van de besprekingen over de begroting 2017 en verder.

I KENNIS EN INNOVATIE VOOR DE NIEUWE ECONOMIE			
1. GEZAMENLIJKE INNOVATIESTRATEGIE MET FOCUS OP CLUSTER EN HOTSPOTS VAN DE MARITIEME EN MARITIEM GERELATEERDE MAAKINDUSTRIE			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wij nemen gezamenlijk initiatief in het steviger benutten binnen de Maritieme Delta van het innovatiepotentieel door stimulering van de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheid. Beoogd wordt om uitgaande van de behoefte van ondernemers op de korte en lange termijn vooral faciliteiten op gebied van het (beroeps) onderwijs en de bedrijvenmilieus voor kennis- en innovatieontwikkeling en crossovers te stimuleren, onder andere door de ontwikkeling van fieldlabs/proeftuinen en showcases. <ul style="list-style-type: none"> • Voor de korte termijn wordt aangesloten op het Buck onderzoek naar de ontwikkelingsmogelijkheden van de maritieme hotspots • Afstemming met het traject Nextconomy van de MRDH • Voor een lange termijn aanpak komt een voorstel voor concrete afspraken op basis van de verkenning maritieme topregio i.k.v. de Toekomstagenda VRM ▪ Wij stellen daarvoor een aanpak op waarbij het huidige (financiële) instrumentarium meer gebundeld wordt ingezet en zo mogelijk wordt aangepast om deze ontwikkelingen mogelijk te maken. ▪ Wij gaan de contacten met overheden en samenwerkingsverbanden tussen overheden en bedrijfsleven stroomlijnen. Resultaat is een voorstel hoe we bereiken dat het accountmanagement voor bedrijven in de sector wordt gebundeld. 			
<i>WAT</i>	<i>WIE</i>	<i>WAAR/HOE</i>	<i>WANNEER</i>
1. Plan van aanpak innovatiestrategie voor het maritieme cluster	DS trekker	Expertteam DS/PZH ontwikkelt voorstel; vervolgens uitwerking in 'Maritime Delta' netwerk	2016
2. Lange termijn visie 'Maritime Delta' i.k.v. Toekomstagenda VRM	PZH trekker	Expertteam 'Maritime Delta' netwerk verkent visie voor maritieme delta	2016
3. Afstemming accountmanagement in de 'Maritime Delta'	PZH trekker	Project afstemming IQ, Maritime Delta, MRDH, Rotterdam en DS Deal!	2016
4. Afstemming in 'Maritime Delta' netwerk van internationale activiteiten, handelsmissies en PA/ lobby waaronder Europa	DS trekker	Project afstemming internationale activiteiten, PA, lobby en informatiestroom	2016

2. ONTWIKKELING VRAAGGERICHTE BEDRIJVENTERREINSTRATEGIE

Wij ontwikkelen een generiek vraaggerichte bedrijventerreinenstrategie die zich richt op de doorontwikkeling van bedrijventerreinen vanuit de behoefte van bedrijven met gebalanceerde aandacht voor behoud van de basiskwaliteit en de versterking van het ondernemersklimaat. De strategie koppelt de vraag van bedrijven aan instrumenten zoals regelgeving rond ruimtevragen, voorwaarden als infrastructuur, het verbinden van netwerken of het versnellen van realisatie van nieuwe plannen. Daarbij maken we inzichtelijk welke opgaves er zijn en hoe we middelen en instrumenten beter gebundeld op die praktijk kunnen richten.

<i>WAT</i>	<i>WIE</i>	<i>WAAR/HOE</i>	<i>WANNEER</i>
1. Vraaggerichte bedrijventerreinenstrategie	DS trekker	Expertteam DS/PZH ontwikkelt voorstel	2016
2. Kwantitatieve en kwalitatieve behoefte ramingen bedrijventerreinen	PZH trekker	Onderzoek PZH, vraaggericht bedrijven-terreinen beleid	2016
3. Koppeling van de subsidieportals ten behoeve van het bedrijfsleven	PZH en DS trekker	Afstemmen MKB-katalysatorfonds Drechtsteden en Subsidieregeling MIT Zuid-Holland	2016

3. RELATIE ECONOMIE ARBEIDSMARKT ONDERWIJS / DUURZAME WERKGELEGENHEID

Meeliftend op de innovatie- en bedrijventerreinenstrategie zetten we in op een betere aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt én op het behouden c.q. groeien van werkgelegenheid. We willen de behoefte aan (hoger) onderwijs en bijscholing in kaart brengen en dit triple helix vertalen naar een passend aanbod. Daarbij wordt ook gekeken naar de initiatieven binnen de Vlaams Nederlandse Delta om onder andere het Haven Industrieel Cluster op dit thema te versterken. Daarnaast zetten we in op het creëren van werkgelegenheid door cross-overs tussen maritiem en sectoren als luchtvaartindustrie, logistiek, zorg en bio-based. Verder voeren we onderzoek uit naar mogelijkheden van reshoring en inzicht in de bijbehorende vraag naar arbeid. In aansluiting op de ontwikkeling van maritieme hotspots en fieldlabs creëren we duurzame werk/opleidingsplekken bij de aanbesteding van infrastructurele werken en via bedrijfsscholen. Wij stimuleren dat de Duurzaamheidsfabriek en HBO en MBO beroepsonderwijs samen (om)scholingsaanbod voor bestaand personeel ontwikkelen.

Op basis van de uitkomsten van het onderzoek Toekomstagenda in de tweede helft van 2016 wordt een voorstel gedaan voor concrete werkafspraken.

We doen dit vanuit het besef dat de provincie een beperkte eigen agenda op arbeidsmarkt voert.

<i>WAT</i>	<i>WIE</i>	<i>WAAR/HOE</i>	<i>WANNEER</i>
1. Behoefte aan hoger opgeleid personeel en scholing ophalen bij accountmanagement IQ, 'Maritime Delta', MRDH, Rotterdam, DS en Deal!	DS trekker	Project afstemming PZH en DS	Eind 2016
2. Accountmanagers informeren bedrijven over de kansen van Reshoring	DS trekker	Project afstemming	Eind 2016

4. Lange termijn visie o.b.v. verkenning i.k.v. Toekomst-agenda van de Visie Ruimte en Mobiliteit	PZH trekker	Project verkenning maritieme topregio	2016
3. Verbinden Duurzaamheidsfabriek en beroepsonderwijs aan innovatiestrategie	DS trekker	Project afstemming	Eind 2016
4. Versterken crossovers biobased en maritiem	PZH trekker	De crossover biobased en maritiem verbinden met de biobased agenda van de Zuidelijke Randstad.	2016

II ENERGIETRANSITIE

4. REGIONAAL ENERGIEAKKOORD

Wij sluiten in 2017 een regionaal energieakkoord om de dynamiek op gang te brengen in de samenleving (domeinen duurzame energie, energiebesparing en decentrale energienetwerken) die nodig is voor de energietransitie, waarbij bijzondere aandacht voor de maritieme sector en binnenvaart. We verbinden dit regionale energieakkoord met ontwikkelingen die dat versterken, waaronder: het Energiefonds Zuid-Holland; het opstellen van warmtekaarten in het kader van BO MIRT; het Programmabureau Warmte Koude Zuid-Holland; de nieuwe concessieverlening OV; energietransitie en infrastructuur waaronder de robuust duurzame Drechttring inclusief A15 en A16; pilot decentraal energienetwerk op bedrijventerreinen en het opstellen van een regionale energiestrategie in het kader van het samenwerkingsprogramma regionale energiestrategie van de VNG in samenwerking met IPO, UvW en het Rijk.

<i>WAT</i>	<i>WIE</i>	<i>WAAR/HOE</i>	<i>WANNEER</i>
1. Organiseren VNG-middelen regionale energiestrategie	DS en gemeenten trekker	VNG besluit van maart 2016	2016
2. Uitwerken projecten en formuleren regionale energiestrategie	DS en PZH trekker	Project regionale energiestrategie	2016
3. Sluiten energieakkoord	PZH trekker	Vertalen naar energieakkoord	2017

III WOONKWALITEIT EN BEREIKBAARHEID

5. AANTREKKELIJKER WOONKLIMAAT

Wij onderzoeken in 2016, mede als onderdeel van de Toekomstagenda, waar kansen en behoeften liggen om het aanbod te verbeteren met onderscheidende woonmilieus. De focus ligt op versterken van de kwaliteit van bestaande en het toevoegen van nieuwe woonmilieus in het perspectief van de algehele verhoging van de kwaliteitseisen die bewoners aan de woningmarkt stellen. Bestaande woonmilieus sluiten niet goed aan bij de behoeften van de huidige woonconsument. De Drechtsteden willen beter in

deze woningbehoefte gaan voorzien. Daarnaast wordt verwacht dat ook de sociale woningvraag toeneemt, vanwege statushouders, extramuralisering en ontwikkelingen in de sociale voorraad van buurregio's. Dit kan gevolgen hebben voor de leefbaarheid in wijken met een grote sociale voorraad. Drechtsteden en provincie monitoren deze ontwikkeling, met name op de gevolgen voor Dordrecht en Zwijndrecht, en maken zo nodig afspraken over eventuele acties.

In 2017 ligt er een gedragen (geactualiseerde) Woonvisie die als basis dient voor afspraken over verstedelijking in de Zuidelijke Randstad en de toepassing van de ladder voor duurzame verstedelijking.

<i>WAT</i>	<i>WIE</i>	<i>WAAR/HOE</i>	<i>WANNEER</i>
1. Onderzoeken woonkwaliteit Drechtsteden korte en lange termijn	DS trekker	Bestuurlijke Tafel RO-Wonen	2016
2. Formuleren Woonvisie Drechtsteden	DS trekker	Bestuurlijke Tafel RO-Wonen	2017
3. Vertaling naar Agenda Verstedelijking Zuidelijke Randstad	PZH trekker	PoHo Wonen Zuidelijke Randstad	2017

6. EXTERNE VEILIGHEID EN LEEFBAARHEID IN RELATIE TOT BEREIKBAARHEID

Wij trekken samen op om de leefomgevingskwaliteit (externe veiligheid, geluid en luchtemissies) te verbeteren, het verkeer door te laten stromen en de ontwikkelmogelijkheden te vergroten. Voor het wegverkeer stellen we een actieplan op in samenwerking met partners als Rijkswaterstaat. Dit actieplan bestaat uit een visiedeel en een uitvoeringsagenda. Een eerste stap is een analyse om te bepalen hoe we de functie van de rijkswegen zien ten opzichte van de leefkwaliteit in het stedelijk gebied. Ten aanzien van het spoorgoederenvervoer richten we ons primair op de verbetering van de veiligheidssituatie.

6a. SPOOR

Wij zetten ons onverminderd in voor de verbetering van de veiligheidssituatie rondom het spoor in de Drechtsteden (Kijfhoek, tracé Zwijndrecht- Lage Zwaluwe, Betuweroute). Prioriteit ligt bij het optimaal benutten van de routeringsmogelijkheden op de Betuweroute na de ingebruikname van de Boog bij Meteren en hiermee samenhangend het aan de gewijzigde situatie aanpassen van het Basisnet spoor. Voor de lange termijn zetten we, samen met provincies Noord-Brabant en Zeeland, in op de realisatie van een definitieve oplossing voor de veiligheidsproblematiek in de vorm van een goederenspoorlijn tussen Rotterdam en België (RoBel) die het stedelijk gebied van de Drechtsteden vermijdt.

<i>WAT</i>	<i>WIE</i>	<i>WAAR/HOE</i>	<i>WANNEER</i>
1. Realisatie Boog bij Meteren	PZH en Drechtsteden	MIRT inzake PHS i.s.m. Gelderland en Noord-Brabant	2016-2022
2. Verzilveren veiligheidswinst Drechtsteden in Basisnet	PZH en Drechtsteden	Basisnet met lenM	2016-2022
3. Agenderen VeZA-boog (spoorverbinding Zeeland – Antwerpen) bij Rijk	PZH en Drechtsteden	Opnemen in regionaal programma; BO MIRT formatie nieuw kabinet	2016-2017
4. Definitieve oplossing RoBel	PZH en Drechtsteden	Opnemen in regionaal programma; BO MIRT; formatie nieuw kabinet	2016-2017

6b. DRECHTRING inclusief A15 en A16

De Drechttring en de achterlandverbindingen (A15 en A16) zijn zwaar belast, wat tot doorstromingsproblemen leidt en tot opgaven voor de luchtkwaliteit en geluid, gekoppeld aan de opgaven voor de corridors A15 en A16. Op dit moment wordt er gewerkt aan de quick wins A15, maar dat is niet genoeg. Daarom willen de provincie en Drechtsteden gezamenlijk acties voorbereiden en investeren. Prioriteit ligt bij de ontwikkeling van een robuuste duurzame Drechttring, waarbij de N3 mogelijk kan worden getransformeerd in een energie-neutrale en congestievrije weg, gekoppeld aan de ambitie voor energie. Hierbij sluiten wij aan bij het groot onderhoud van de N3. Wij gaan hiervoor een coalitie vormen van overheden en bedrijfsleven. Uitgangspunt is een gebiedsgerichte aanpak, waarbij per corridor uitwisseling plaats vindt tussen weg, water, spoor en openbaar vervoer. De A15 en de A16 (Moerdijkverbinding) worden met respectievelijk de provincies Gelderland en Noord-Brabant opgepakt.

<i>WAT</i>	<i>WIE</i>	<i>WAAR/HOE</i>	<i>WANNEER</i>
1. Vormen van coalitie voor verbeteren doorstroming, duurzaamheid en luchtkwaliteit met Rijkswaterstaat, havenbedrijven en Verkeersonderneming	Drechtsteden i.s.m. PZH trekker	Eerste oriënterende gesprekken (o.a. langs de lijn van de corridors)	Voorjaar 2016
2. Actieplan Drechttring inclusief A15 en A16, met visiedeel en uitvoeringsagenda	Drechtsteden i.s.m. PZH trekker	Uitvoeringsagenda voor de Drechttring inclusief: a. Pilot Verduurzaming N3 b. Pilot Luchtkwaliteit Tunnelmonden c. Onderzoek problematiek congestie corridor A15 (ri. Papendrecht-Gorinchem) d. Groot onderhoud Moerdijkbrug (A16)	2016 2016-2019 2016-2017 2017-2018 2017-2018

7. OPENBAAR VERVOER

Wij werken samen aan de doorontwikkeling van het lijnennet en de haltes van de Waterbus en aan een optimale en innovatieve invulling van de nieuwe DAV-concessie (met als thema's betrouwbaarheid, betaalbaarheid, bereikbaarheid, de laatste kilometer en koppeling doelgroepenvervoer). Hierbij worden de komende jaren de overstapmogelijkheden naar het vervoer over water, weg en spoor verbeterd en het openbaar vervoer verduurzaamd. Daarbij wordt de overstap van auto naar openbaar vervoer gestimuleerd. Over de ontwerpvisie en realisatiestrategie op de Hoogwaardig Openbaar Vervoer-corridor Drechtsteden-Rotterdam vindt er afstemming plaats met de MRDH. Op het dossier Spoor wordt ingezet op de verbinding van de Drechtsteden via het hoofdtrainnet, waarbij behoud van de IC-kwaliteit van Dordrecht Centraal richting Rotterdam en richting Breda en Brussel het belangrijkste uitgangspunt is. Er wordt in aansluiting op de alliantiegesprekken Stedenbaan samengewerkt aan versterking van positie en functioneren van het stationsgebied Dordrecht Centraal, zowel in infrastructuur als qua ruimtelijk programma. Hiervoor wordt in het eerste kwartaal van 2016 op initiatief van Dordrecht en de provincie een brede realisatie- en investeringsstrategie opgesteld.

<i>WAT</i>	<i>WIE</i>	<i>WAAR/HOE</i>	<i>WANNEER</i>
1. Voorbereiding nieuwe DAV-concessie	PZH trekker	Samenwerking in de formulering van het beleidskader en nota van uitgangspunten	2016, Programma van Eisen 2017
2. Ontwerp visie en realisatie strategie op de Hoogwaardig Openbaar Vervoer-Corridors Drechtsteden-Rotterdam	PZH en DS trekker	In kader van de voorbereiding op de nieuwe concessie DAV wordt in samenwerking met MRDH/BAR een ontwerp visie en realisatie strategie opgesteld.	2017; meenemen in Programma van Eisen
3. Inzet op kwalitatief hoogwaardige aansluiting Drechtsteden op het hoofdtrainnet (behoud IC-kwaliteit Dordrecht –Breda belangrijkste uitgangspunt)	DS trekker ism PZH	Gezamenlijke inzet op die aansluiting en lobby richting I en M en NS	Doorlopend
4. Gebiedsdeal Dordrecht CS	Dordrecht trekker	Brede realisatie en investeringsstrategie station Dordrecht	2016-2020
5. Doorontwikkeling lijnennet en haltes Waterbus	PZH en DS trekker	I.s.m. Rotterdam: a. Ontwikkeling van vervoerder bijsturen via stuurgroep b. Voorbereiden van agenda OV over Water na 2021.	2016-2017 2017-2018

8. LOGISTIEK

Wij stellen samen met partners in het bedrijfsleven en kennisinstellingen een logistieke agenda op. Deze agenda richt zich op het versterken van het functioneren van de economie in de Drechtsteden in het algemeen en het maritieme cluster in het bijzonder, als onderdeel van de economie van de haven. We verbinden daarbij de al lopende onderzoeken naar een Duurzame Logistieke Agenda in de Drechtsteden en de in ontwikkeling zijnde Agenda Transport en Logistiek van de provincie. Het belang is gelegen in het faciliteren van een duurzame doorontwikkeling van logistiek, gericht op de ketens van goederenvervoer over water, weg en spoor, alsmede de bijbehorende knooppunten. Doel is een optimale doorstroming met minder overlast voor de omgeving en de bijdrage aan een regionaal sterkere en duurzame economie in het hele Haven Industrieel Complex. Genoemde ketens en knooppunten zijn met bijbehorende bedrijventerreinen onderdeel van de (BO MIRT) corridors Oost en Zuid en formuleren mede onze inzet daarin. In de Drechtsteden is extra aandacht voor de binnenvaart.

<i>WAT</i>	<i>WIE</i>	<i>WAAR/HOE</i>	<i>WANNEER</i>
1. Gedeelde Agenda Transport en Logistiek	DS en PZH trekker	Afstemming of combineren lopende onderzoeken	2016
2. Opname Agenda in MIRT goederencorridors	PZH trekker	Opnemen in regionaal programma; BO MIRT; formatie nieuw kabinet	2016-2017

IV SLIM RUIMTEGEBRUIK EN RUIMTELIJKE KWALITEIT

9. RUIMTELIJKE KWALITEIT

Wij willen op meer unieke plekken in de Drechtsteden ontwikkelingen in gang te zetten die kwaliteit toevoegen en de leefbaarheid vergroten. Daarbij streven we gemengde functies na met wonen, werken en voorzieningen om het beeld en de sociaal-economische kracht te versterken. We willen vooral de kansen benutten op de verschillende regionale oeverlocaties, de Dordtse binnenstad en de schil daaromheen. Ook de vooroorlogse wijken rond de binnenstad hebben potentieel. Daarom steunen we Dordrecht in het ontwikkelen van Station Dordrecht Centraal als vliegwiel door de verbinding tussen Krispijn en de Schil/Binnenstad te verbeteren.

In 2016 formuleren we een aanpak voor de bepalende regionale oeverlocaties om samen met de betrokken gemeenten en partners uit de samenleving een beweging in gang te zetten. Het stimuleren van ruimtelijke kwaliteit vanuit regionale optiek is de insteek waarbij gebruik gemaakt kan worden van lopende trajecten zoals River Art.

<i>WAT</i>	<i>WIE</i>	<i>WAAR/HOE</i>	<i>WANNEER</i>
1. Plan van aanpak kwaliteit kansrijke oeverlocaties	DS trekker	Opstellen programma bepalende projecten	2016

10. WATER

Wij werken samen aan de waterveiligheid van de Drechtsteden. Bijvoorbeeld bij de uitwerking van de MIRT-opgave Waterveiligheid Alblasserwaard-Vijfheerenlanden: waterveiligheid met economische innovatie en aantrekkelijk ruimtegebruik. Voor het Eiland van Dordrecht is de MIRT-ambitie om zelfredzaamheid op het gebied van waterveiligheid op het eiland te realiseren. De Drechtsteden zetten in op het organiseren van betrokkenheid van het bedrijfsleven en onderzoeksinstituten om maritieme

innovaties in de regio toe te passen en als showcases te laten zien. Er is regionaal steun voor de realisatie van het private initiatief voor een Delta Experience Centre in Dordrecht.

<i>WAT</i>	<i>WIE</i>	<i>WAAR/HOE</i>	<i>WANNEER</i>
1. Organiseren betrokkenheid bedrijfsleven bij MIRT onderzoek AV en vergroten zichtbaarheid veiligheidsopgave	PZH trekker	MIRT onderzoek AV (allianties voor meekoppelkansen in beeld)	2016
2. Ondersteunen Delta Experience Centre	Dordrecht trekker	Besluitvorming Dordrecht	2016

V INTERREGIONAAL NETWERK

11. RELATIE DRECHTSTEDEN – ANDERE REGIO'S

Wij gaan het gesprek aan met andere regio's over de wijze waarop regio's elkaar kunnen versterken en kunnen profiteren van elkaars nabijheid. Daarbij gaat het ook om de vraag wat de Drechtsteden nodig hebben om in de toekomst een goed functionerende regio te kunnen zijn.

In dit licht kan bijvoorbeeld een door de minister en betrokken partijen geambieerde doorstart van het initiatief rond de World Expo Rotterdamse 2025 ook de Drechtsteden de kans bieden om zich te profileren. Wij ondersteunen een doorstart waaraan de Drechtsteden ook een inbreng kunnen leveren aan een te formuleren voorstel waarin het Nederlandse bedrijfsleven en maatschappelijke partijen samenwerken aan een project met een grote en blijvende waarde voor ons land.

Bijzondere aandacht schenken we aan de in ontwikkeling zijnde Investeringsagenda Zuidelijke Randstad. Dit is een concrete investeringsagenda waarmee we de rijksagenda willen beïnvloeden. Het is belangrijk dat de maritieme topregio onderdeel is van die agenda.

<i>WAT</i>	<i>WIE</i>	<i>WAAR/HOE</i>	<i>WANNEER</i>
1. Drechtsteden en PZH participeren / leveren een bijdrage aan een doorstart van het initiatief rond de World Expo Rotterdam 2025.	DS en Dordrecht trekker	I.s.m. MRDH traject World Expo	2016 e.v.
2. Drechtsteden en PZH stemmen de inzet voor de investeringsagenda Zuidelijke Randstad vooraf af.	PZH trekker	Traject Investeringsagenda Zuidelijke Randstad	Start 2016